

archiwum medycyny sądowej i kryminologii

Sprawozdanie
Report

Spotkanie naukowe dotyczące prowadzonych w Polsce ekshumacji ofiar represji z lat 1944–1956 – wizyta przedstawicieli Instytutu Pamięci Narodowej i Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii w Tbilisi

A scientific meeting concerning the exhumations of repression victims from the years 1944–1956 conducted in Poland – a visit of representatives of the Institute of National Remembrance and the Polish Society of Forensic Medicine and Criminology to Tbilisi

W dniach 23–26 kwietnia 2014 r. na zaproszenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Gruzji odbyła się w Tbilisi wizyta delegacji polskich naukowców. Członkami trzyosobowej delegacji byli przedstawiciele Instytutu Pamięci Narodowej (IPN): dr hab. Krzysztof Szwagrzyk – pełnomocnik prezesa IPN do spraw poszukiwania nieznanymi miejsc pochówku ofiar terroru komunistycznego z lat 1944–1956, dr Rafał Leśkiewicz – dyrektor Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN, oraz dr n. med. Łukasz Szleszkowski – przedstawiciel Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu, prezes Wrocławskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii.

Głównym celem wizyty było podzielenie się doświadczeniami z prowadzonych w Polsce prac poszukiwawczo-ekshumacyjnych w ramach projektu naukowo-badawczego Instytutu Pamięci Narodowej. Duże zainteresowanie ze strony Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Gruzji prowadzonymi przez IPN pracami wynika z faktu, że poszukiwania nieznanymi miejsc pochówków prowadzone są również w tym kraju. Źródła historyczne mówią o ok.

Between 23 and 26 April 2014 a group of Polish scientists invited by the Georgian Ministry of Internal Affairs visited Tbilisi. The three members of the Polish delegation included two IPN representatives: Krzysztof Szwagrzyk, Ph.D., Commissioner of the President of IPN for exploration of unknown burial places of victims of the Communist terror from the years 1944–1956 and Rafał Leśkiewicz, Ph.D., Director of the IPN Archives; the third member of the delegation was Łukasz Szleszkowski, MD, Ph.D., President of the Wrocław Branch of the Polish Society of Forensic Medicine and Criminology, representing the Wrocław Medical University.

The main aim of the visit was to share the Polish experience gained in the course of search and exhumation works carried out in Poland within the framework of the research project of the IPN. The keen interest of the Georgian Ministry of Internal Affairs in IPN's exhumation work is due to the fact that the search for unknown burial sites has also been carried out in Georgia. According to historical sources, the purges of the Great Terror in the years 1937–1939 and the Georgian Uprising of 1924

Ryc. 1. Spotkanie w Akademii Policyjnej w Tbilisi
Fig. 1. The meeting at the Police Academy in Tbilisi

Ryc. 2. Wykład na Uniwersytecie Ilia w Tbilisi
Fig. 2. The lecture at the Ilia State University in Tbilisi

10 tysiącach ofiar czystek z okresu Wielkiego Teroru z lat 1937–1939 oraz Powstania Gruzjińskiego z 1924 r. Badania te znajdują się dopiero na etapie poszukiwań archiwalnych. Dotąd nie odnaleziono jeszcze grobów ofiar. Naukowy cel wizyty został zrealizowany poprzez wygłoszenie wykładów przez dr. hab. Krzysztofa Szwagrzyka i dr. n. med. Łukasza Szleszkowskiego. Pierwszy z prelegentów przedstawił historię badań poszukiwawczych grobów z lat 1944–1956 w Polsce, metodykę stosowaną w trakcie poszukiwań zarówno archiwalnych, jak i terenowych oraz wyniki dotychczasowych prac prowadzonych w wielu miejscach w Polsce (na Cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu, na Powązkach Wojskowych w Warszawie i na terenie Aresztu Śledczego w Białymstoku oraz prac poszukiwawczo-ekshumacyjnych m.in. na terenie Opolszczyzny, Wielkopolski i Dolnego Śląska).

Wykład dr. Łukasza Szleszkowskiego koncentrował się na organizacji i metodyce przeprowadzania oględzin sądowo-lekarskich w czasie masowych ekshumacji szczątków ofiar. Zaprezentowano również trudności wynikające ze specyfiki ekshumacji ofiar z tego okresu historycznego oraz wyniki aktualnych badań dotyczących m.in. sposobu wykonywania egzekucji w tym czasie. Pierwsze wykłady odbyły się na Akademii Policyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, a kolejne na Uniwersytecie Ilia w Tbilisi. Końcowym i bardzo interesującym etapem wymiany doświadczeń była wizyta w miejscowości Sartichala, gdzie – jak wskazują badania archiwalne – w latach 20. na polu w sąsiedztwie ów-

claimed about 10 thousand victims. However, the search for burial sites in Georgia is only at the initial stage of archival research. So far, no graves of the victims have been found. The scientific purpose of the visit was implemented with the lectures delivered by Krzysztof Szwagrzyk and Łukasz Szleszkowski. The first speaker presented the history of the search for graves dating from the years 1944–1956 in Poland, the methodology used for archival and field search and the results of the works carried out in various locations in Poland (the Osobowicki Cemetery in Wrocław, the military section of the Powązki Cemetery in Warsaw and the area of the Detention Facility in Białystok, as well as search and exhumation works conducted in such places as the Opole region, Wielkopolska and Lower Silesia).

The lecture of Łukasz Szleszkowski focused on the organization and methodology of performing forensic inspections in the course of mass exhumation of victim remains. Difficulties resulting from the specific nature of exhumation of victims from that historical period and the results of current research devoted, *inter alia*, to the manner of carrying out victim executions at that time have also been presented. The lectures were held first at the Police Academy of the Ministry of Internal Affairs and subsequently at the Ilia State University in Tbilisi. The final and very interesting stage of the experience exchange was a visit to the town of Sartichala where, as archival research indicates, about 40 persons were executed in the 1920-ies. The killings took place in the field near the seat of the lo-

Ryc. 3. Wizyta w Sartichal

Fig. 3. The visit to the town of Sartichala

czesnej siedziby CzeKa stracono ok. 40 osób. Dotąd nie prowadzono tam jeszcze prac poszukiwawczych.

Uczestnicy delegacji mieli również okazję zapoznać się z gruzińską gościnnością, rozsmakować się w specjach gruzińskiej kuchni i zwiedzić zabytki wschodniego regionu Gruzji – Kachetii. Wizyta w Gruzji zaowocowała nawiązaniem kontaktów z naukowcami z Uniwersytetu w Telawi, Akademii Policyjnej i *Institute for Development of Freedom of Information*, które są obiecującym początkiem dalszej współpracy na płaszczyźnie zawodowej i naukowej.

dr n. med. Łukasz Szleszkowski

cal Cheka. So far, no exhumation works have been conducted in that site.

The Polish delegation members also had the opportunity to enjoy Georgian hospitality, get a taste for the Georgian cuisine and see the historical monuments of Kakheti, a region in the eastern part of Georgia. The outcome of the visit to Georgia is the establishment of contacts with scientists from the Telavi University, the Police Academy and the Institute for Development of Freedom of Information – a promising start for further co-operation in the professional and scientific field.

Łukasz Szleszkowski, MD, Ph.D.